

Nauczycielu, Nauczycielko!

Serdecznie witamy w programie „Warszawo, weź oddech” i zapraszamy do zapoznania się z przewodnikiem. Dzięki lekturze dowiesz się, na czym polega projekt, jakie są jego etapy, dostępne narzędzia i przewidziane wsparcie dla Ciebie oraz Twoich uczniów i uczennic.

Szkolenia i wsparcie zdalne wyposażą Cię w wiedzę niezbędną do podjęcia na zajęciach z młodzieżą tematu ochrony czystości powietrza, przeciwdziałania niskiej emisji i smogowi. Poprzez pomoce naukowe, lekcje i doświadczenia oraz samodzielną realizację projektu uczniowie i uczennice zrozumieją zjawisko niskiej emisji i będą mogli aktywnie włączyć się w informowanie o nim i przeciwdziałanie smogowi.

W projekcie „Weź oddech” wzięło już udział 130 szkół z całej Polski, w których odbyło się ponad 200 lokalnych kampanii edukacyjnych. Konkurs fotograficzny, sonda uliczna, rajd rowerowy, happening, przedstawienie teatralne, debata z władzami miasta - to tylko niektóre podjętych w całej Polsce działań. Cieszymy się, że jesteście z nami!

Dzięki udziałowi w programie „Weź oddech”:

- pogłębisz swoją i młodzieży wiedzę na temat niskiej emisji, zanieczyszczeń powietrza i walki ze smogiem,
- wraz z uczniami i uczennicami przeprowadzisz projekt edukacyjny na ten temat zwiększając zaangażowanie obywatelskie młodych ludzi,
- urozmaicisz swoje lekcje o metodę eksperymentu, projektu uczniowskiego i kursu internetowego dla młodzieży,
- otrzymasz wsparcie merytoryczne i metodyczne w postaci różnorodnych materiałów edukacyjnych i spotkań z innymi nauczycielami.

Życzymy Wam satysfakcji i powodzenia w realizacji programu!

W imieniu zespołu Centrum Edukacji Obywatelskiej
koordynatorka programu „Warszawo, weź oddech”
Urszula Bijoś

NISKA EMISJA

to emisja szkodliwych pyłów i gazów na małej wysokości (**do 40 metrów**) powstająca w wyniku nieefektywnego spalania paliw w domowych piecach. Do paliw tych należy zazwyczaj węgiel niskiej jakości, drewno lub nielegalnie spalane odpady. Niska emisja jest głównym źródłem **smogu***. Do przyczyn niskiej emisji możemy zaliczyć również emisję komunikacyjną - pochodzącą z transportu i użytkowania pojazdów spalinowych.

***Smog** jest nienaturalnym zjawiskiem atmosferycznym powstającym w wyniku połączenia zanieczyszczeń pochodzenia antropogenicznego (wytwarzanych przez człowieka) z niekorzystnymi zjawiskami naturalnymi, takimi jak duża wilgotność powietrza (mgła) i brak wiatru.

Cele „Weź oddech”:

- wprowadzenie edukacji na rzecz czystego powietrza do szkół na różne zajęcia przedmiotowe prowadzone metodą eksperymentu i obserwacji,
- zachęcenie uczniów i uczennic do działań obywatelskich w formie metody projektu,
- wsparcie nauczycieli i nauczycielek w podejmowaniu tematu czystości powietrza poprzez dostarczenie materiałów edukacyjnych,
- podniesienie świadomości ekologicznej społeczności lokalnych w celu ograniczenia zanieczyszczeń powietrza.

Dla kogo jest program „Weź oddech”?

→ dla nauczycieli i nauczycielek WOS-u, chemii, biologii, geografii, wychowawców i wychowawczyń klas.

W programie przewidzieliśmy zarówno prowadzenie zajęć (z WOS-u, chemii i biologii), wykonywanie doświadczeń (na lekcji chemii), prowadzenie, jak i organizowanie z uczniami i uczennicami kampanii edukacyjno-informacyjnej (w ramach WOS-u lub godzin wychowawczych). Dlatego zapraszamy nauczycieli i nauczycielki z jednej szkoły do pracy **w parach** (np. nauczyciel WOS-u i chemii/biologii). Nauczyciele wspólnie prowadzą projekt w szkole i uzupełniają się w działaniach, co umożliwia najpełniejsze wykorzystanie propozycji programu.

Dlaczego ważna jest współpraca między nauczycielami/kami?

Uczniowie powinni zdawać sobie sprawę z tego, że problematyka ekologiczna jest wielowymiarowa i obejmuje zagadnienia społeczno-obywatelskie, prawne, przyrodnicze, gospodarcze, antropologiczne, ekonomiczne, religijne, filozoficzne, moralne, polityczne, bezpieczeństwa publicznego. Zajęcia powinny być prowadzone takimi metodami, które opierają się na emocjonalnej strategii nauczania, ponieważ edukacja ekologiczna to nie tylko rozmowa o faktach, ale także, a może przede wszystkim, odwoływanie się do indywidualnej wrażliwości uczniów.

Komentarz do podstawy programowej nauczania biologii w szkole ponadgimnazjalnej.

→ dla uczniów i uczennic klas VII szkół podstawowych, oddziałów gimnazjalnych oraz szkół ponadpodstawowych.

W ramach programu młodzież ma okazję w aktywny sposób pojąć wiedzę na temat współczesnych wyzwań związanych z ochroną powietrza. Uczniowie i uczennice najpierw wezmą udział w lekcjach, aby potem wykazać się inicjatywą i aktywnością w trakcie realizacji projektu uczniowskiego.

Dodatkową formą wsparcia, ale i uatrakcyjnienia programu jest kurs internetowy, dzięki któremu uczestnicy i uczestniczki sprawdzą swoją

wiedzę nt. niskiej emisji oraz otrzymają wsparcie w przygotowaniu swojego projektu.

Harmonogram programu „Weź oddech” (luty-czerwiec 2018)

- 26 lutego- **szkolenie** wprowadzające dla nauczycieli/ek
- **Marzec** - min. **2 lekcje** wprowadzające w każdej szkole
- I moduł kursu internetowego
- **22 kwietnia** – Dzień Ziemi – Wyzwania na rzecz czystego powietrza
- **Kwiecień-maj** - **projekty zespołów uczniowskich** w formie kampanii edukacyjno-informacyjnych skierowanych do społeczności lokalnych
- II i III moduł kursu internetowego dla młodzieży
- **1 czerwca** - przesłanie sprawozdania z lekcji i projektów uczniowskich
- **12 czerwca** - Ogólnopolska Prezentacja Projektów Młodzieżowych, wręczenie dyplomów zespołom uczniowskim, podsumowanie dla nauczycieli
- **Do końca czerwca** – udzielenie informacji zwrotnych zespołom uczniowskim.

Rola nauczyciela/nauczycielki w programie:

1. Koordynacja realizacji programu w szkole.
2. Pomoc grupie w przygotowaniu i przeprowadzeniu projektu.
3. Korzystanie z materiałów udostępnianych przez CEO.

Zadania nauczycieli w programie:

1. Uczestnictwo w szkoleniu wprowadzającym.
2. Przeprowadzenie min. 2 lekcji na temat niskiej emisji na podstawie scenariuszy CEO.
3. Przygotowanie i przeprowadzenie z młodzieżą projektu uczniowskiego w formie kampanii edukacyjno-informacyjnej na rzecz społeczności lokalnej.

4. Poprowadzenie z uczniami kursu internetowego, jako formy wsparcia w realizacji projektu uczniowskiego.
5. Wypełnienie sprawozdania z realizacji programu do 1 czerwca oraz przesłanie końcowej ankiety ewaluacyjnej.
6. Udział w podsumowaniu projektu (12 czerwca).
7. Kontakt mailowy z koordynatorką projektu.

Te kroki należy wykonać, aby otrzymać zaświadczenie o ukończeniu programu przez nauczyciela/kę (lub nauczycieli/ki). Obecność przynajmniej jednego z współpracującej pary nauczycieli/ek na szkoleniu będzie podstawą do otrzymania zaświadczeń przez obie osoby.

Zadania uczniów i uczennic:

1. Przygotowanie i przeprowadzenie projektu uczniowskiego.
2. Uczestnictwo w lekcjach i doświadczeniach przeprowadzonych przez nauczyciela/nauczycielkę.
3. Uczestnictwo w kursie internetowym (3 moduły).
4. Wypełnienie wraz z nauczycielem sprawozdania z realizacji programu do 1 czerwca.

Wsparcie merytoryczne podczas programu „Weź oddech”

Zapewniamy wsparcie w różnej formie, aby jak najskuteczniej pomóc wam w realizacji działań. Zachęcamy do przekazywania wiedzy i informacji na temat programu innym nauczycielom i nauczycielkom oraz uczniom i uczennicom w Waszej szkole.

W ramach programu otrzymacie następujące **materiały edukacyjne**:

- Scenariusze lekcji na temat niskiej emisji
- Scenariusze ćwiczeń i eksperymentów na temat niskiej emisji
- Plakaty nt. niskiej emisji (3 rodzaje)
- 3 moduły kursu internetowego dla młodzieży

Na stronie www.wezoddech.ceo.org.pl znajduje się zestaw materiałów edukacyjnych do wykorzystania w dowolnym momencie pracy nad programem.

Wsparcie zdalne czyli:

1. Newsletter – raz na dwa tygodnie otrzymywać będziecie drogą e-mailową newsletter programowy (informacje na temat realizacji programu, inspiracje, dodatkowe materiały edukacyjne) na temat programu oraz informacje dotyczące niskiej emisji.
2. Kontakt z koordynatorką – od poniedziałku do piątku w godzinach 9:00–17:00 odpowiada na pytania związane z realizacją programu: e-mail: wezoddech@ceo.org.pl, tel. 22 825 05 50 (wew. 208).
3. Strona internetowa – zapraszamy do regularnego odwiedzania jej pod adresem www.wezoddech.ceo.org.pl. Znajdziecie tam wszystkie materiały edukacyjne, harmonogram i regulamin programu, wieści ze szkół, aktualne informacje o szkoleniach i formularze zgłoszeniowe.
4. Na naszej stronie znajdziecie ciekawe pomysły na realizację programu w szkole, informacje dotyczące ekologii i przeciwdziałania niskiej emisji. **Zachęcamy do wysyłania nam wieści ze szkół.** Swoimi sukcesami i pomysłami możesz podzielić się, wypełniając sprawozdania po każdym etapie programu.
5. Facebook – zapraszamy również do polubienia i obserwowania naszego Facebooka pod adresem: www.facebook.com/wezoddech.

Wszystkie materiały udostępniane w programie i na naszej stronie internetowej są publikowane na licencji Creative Commons BY-SA. Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, remiksowanie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu, również w celach niekomercyjnych. Jeśli zatem chcesz udostępnić któryś z materiałów na stronie szkoły, wysłać go innym nauczycielom i nauczycielkom czy rodzicom uczniów i uczennic – zapraszamy!

Szczegółowy opis działań w ramach programu

1. Szkolenie wprowadzające dla nauczycieli i nauczycielek (luty)

To szansa na poszerzenie wiedzy na temat niskiej emisji, a także wzajemne lepsze poznanie i współpracę nauczycielek i nauczycieli, którzy realizują program na terenie miasta. Podczas szkolenia uczestnicy i uczestniczki dowiedzą się od eksperta, czym jest niska emisja (przyczyny, konsekwencje, sposoby przeciwdziałania) i poznają narzędzia dostępne w programie, między innymi scenariusze lekcji, które w następnym kroku będą przeprowadzać ze swoimi uczniami i uczennicami oraz metodę projektu uczniowskiego nt. czystości powietrza.

2. Lekcje na temat niskiej emisji (marzec)

Po szkoleniach wprowadzających zapraszamy do wykorzystania scenariuszy lekcji z WOS-u, biologii, chemii i geografii na temat niskiej emisji. To dobry moment, aby poinformować swoich uczniów i uczennice, że wasza szkoła dołączyła do programu „Weź oddech”, wyjaśnić jakie są jego cele i harmonogram, jakie działania zaoferujemy uczniom i uczennicom. W każdej szkole powinny odbyć się minimum 2 takie lekcje.

3. Projekty uczniowskie (kwiecień-maj)

Po pierwszych lekcjach nt. czystości powietrza uczniowie i uczennice zawiążą grupy projektowe i przeprowadzą projekt w formie kampanii edukacyjno-informacyjnej. Projekt skierowany będzie do **społeczności lokalnej** (sąsiadów, przechodniów, rodziny) i powinien odbywać się w przestrzeni publicznej (na rynku, placu, w okolicy często odwiedzanych miejsc, np. sklepu). Szczególnie zachęcamy was do realizacji projektów **poza szkołą**.

Celem projektu jest skuteczne poinformowanie jak największej grupy osób o przyczynach, skutkach i możliwościach zapobiegania niskiej emisji. Rola nauczyciela/ki przy organizacji projektu powinna być **wspierająca**, dlatego radzimy ci wybrać koordynatora/koordynatorkę spośród młodych ludzi i z nim/nią planować pracę zespołu.

Celem projektu jest również kształtowanie postaw obywatelskich i umiejętności miękkich wśród uczniów i uczennic.

4. Kurs internetowy (kwiecień-maj)

Kurs jest narzędziem, którego bezpośrednimi odbiorcami są uczniowie. Może być potraktowany jako wirtualne „karty pracy” dla grupy projektowej. Każdy z modułów kursu zostanie udostępniony nauczycielom poprzez

newsletter projektowy, jak również zostanie też opublikowany na stronie www i profilu programu „Weź oddech” na Facebooku. Jego celem jest wsparcie młodzieży w przejściu przez cykl planowania i realizacji projektu uczniowskiego, wzmocnienie pracy nauczyciela jako opiekuna grupy.

6. Sprawozdanie z realizacji lekcji oraz projektów

Wszyscy nauczyciele i nauczycielki oraz każda z grup po realizacji projektu będzie miała za zadanie uzupełnić krótki formularz podsumowujący pracę (uwzględniający przeprowadzone lekcje oraz zrealizowane projekty uczniowskie, ew. rezultaty działań – zdjęcia, plakaty, pisma itp.) do **1 czerwca**. Formularz zostanie dostarczony nauczycielom i nauczycielkom mailem. W podsumowaniu programu zespoły uczniowskiej oraz nauczyciele i nauczycielki otrzymają od koordynatorki informację zwrotną dot. przeprowadzonych działań. Pamiętajcie również o dokumentowaniu Waszej pracy za pomocą zdjęć!

7. Podsumowanie semestru w „Weź oddech” (12 czerwca)

Podczas Ogólnopolskiej Prezentacji Projektów Młodzieżowych odbędzie się podsumowanie działań podjętych przez szkoły biorące udział w „Warszawo, weź oddech” w tym semestrze. Rozdamy dyplomy dla szkół, nauczycieli i zespołów uczniowskich – zastanowimy się, co udało się osiągnąć i będziemy wspólnie świętować zakończenie programu!

Sprawozdanie z realizacji działań – pytania

- Liczebność grupy uczniowskiej
- Imiona i nazwiska nauczycieli i nauczycielek, którzy realizowali program
- Opis sposobu działania grupy projektowej (jak często się spotykaliście, jak zorganizowaliście Waszą pracę?)
- Ile i jakich lekcji na temat niskiej emisji odbyło się w Waszej szkole.
- Ilu uczniów wzięło udział w lekcjach?
- Opis waszego projektu informacyjnego (jego celi, poziomu ich realizacji, formy, efektów)

- Napiszcie, do ilu osób udało wam się dotrzeć z informacją na temat niskiej emisji
- Czego nauczyliście się biorąc udział w Weź oddech?
- Co się w projekcie nie udało, nad czym chcecie popracować w przyszłości?
- Co było największym sukcesem w realizacji Weź oddech?

Kryteria projektu w Weź oddech

Nasza grupa

1. Ustalimy zasady współpracy w grupie, które sprawią, że będziemy się w niej czuć swobodnie i komfortowo.
2. Określimy podział obowiązków, każda osoba będzie miała przyporządkowane minimum jedno zadanie, za które będzie odpowiedzialna.
3. Wybierzemy koordynatora/koordynatorkę naszej grupy i określimy jego/jej zadania.
4. Grupa projektowa będzie spotykać się systematycznie; łącznie co najmniej trzy razy.
5. Uczniowie i uczennice będą wykonywać swoje zadania samodzielnie, a nauczyciel/nauczycielka będzie pełnił/a rolę wspierającą.
6. Po zakończeniu projektu informacyjnego przeprowadzimy podsumowanie pracy grupy i spiszymy wnioski na przyszłość.
7. Każda osoba w grupie projektowej otrzyma informację zwrotną.

Nasz projekt

1. Dotrzemy z informacją na temat niskiej emisji do minimum 40 osób.
2. Pomysł na nasz projekt wynika z przeprowadzonej diagnozy lokalnej.
3. Określimy cel naszego projektu.
4. Określimy czego chcemy się nauczyć w trakcie projektu.
5. Zaangażujemy odbiorców naszego projektu, będą mogli się włączyć w różne działania.
6. Udokumentujemy nasz projekt (np. zrobimy zdjęcia, nakręcimy film).

Nie wiesz, na czym polega praca metodą projektu? W zapoznaniu się z tą formą uczenia się pomogą ci nasze materiały dostępne na stronach internetowych:

PRZYKŁADY PROJEKTÓW UCZNIOWSKICH

Niech się zadzieje, czyli happening

Słowo happening pochodzi od angielskiego *happen*, czyli: „dziać się”, a celem tej akcji jest, aby w waszej okolicy się zadziało! Możecie na przykład...

- Ustawić stanowisko na rynku, głównym placu, przy sklepie, i przeprowadzić konkursy wiedzy dla najmłodszych i nieco starszych dotyczące niskiej emisji. Zadbajcie, aby wasze stoisko przykuwało wzrok (balony, ozdoby, transparenty, wystawa zdjęć).
- Rozdawać przechodniom nasiona lawendy, która ma właściwości oczyszczające powietrze, wraz z informacją na temat niskiej emisji.
- Stworzyć najdłuższy możliwy „tramwaj” z ludzi ustawionych „w wężyku”, zachęcający do przesiadania się z samochodów do komunikacji publicznej.

Pamiętajcie również o warstwie merytorycznej – poza rozrywką należy dostarczyć mieszkańcom i mieszkankom przede wszystkim niezbędnej wiedzy na temat niskiej emisji (w tym celu możecie przygotować proste ulotki dotyczące tego zagadnienia, np. w formie gazety jednodniowej).

Wszystkie te działania nie tylko ugruntują wiedzę uczniów i uczennic na temat niskiej emisji, ale także zachęcą do bardziej intensywnych kontaktów ze społecznością lokalną, bycia aktywnym twórcą przestrzeni publicznej.

Gra szlakiem emisji

Zaproście mieszkańców i mieszkanki waszego miasta, kolegów i koleżanki ze szkoły, sąsiadów i sąsiadki do prześledzenia przyczyn niskiej emisji w waszej okolicy. Punktami na grze mogą być: zajezdnia autobusowa, wypożyczalnia rowerów, park czy budynki użyteczności publicznej, takie jak szkoła, urząd, okolice domów mieszkalnych. Do przeprowadzenia takiej gry możecie użyć nowych technologii (GPS, kody QR, geocaching, aplikacja do pomiaru zanieczyszczenia powietrza). Gra będzie dla mieszkańców i mieszanek okazją do zastanowienia się, jakie są przyczyny niskiej emisji, jak wasza gmina/miasto przeciwdziałają temu zjawisku, co władze oraz każdy obywatel i obywatelka mogą zrobić w tym zakresie. Układając

grę, pamiętajcie o wymyśleniu ciekawej fabuły nawiązującej do tematu. Dla uczniów i uczennic organizacja gry w przestrzeni publicznej będzie ambitnym zadaniem, które może również zwiększyć ich wiedzę na temat okolicy.

Co będzie potrzebne: mapa okolicy, opisy punktów gry i zadań do wykonania, ogłoszenia o dacie i miejscu zbiórki dla uczestników i uczestniczek gry, nagrody.

→ Rajd rowerowy

W celu promowania alternatywnych środków transportu zorganizujcie rajd dla mieszkańców i mieszkank waszej miejscowości. Wykorzystajcie postoje do przekazania uczestnikom i uczestniczkom informacji na temat niskiej emisji, np. w formie quizu, zadań do wykonania po drodze lub listy miejsc do odwiedzenia. Możecie powiązać taką akcję z Dniem bez Samochodu, który przypada 22 września. Mimo że rajd rowerowy zachęca do ograniczenia emisji komunikacyjnej (samochodowej), nie zapominajcie jednak, że najważniejszą i najbardziej groźną przyczyną niskiej emisji jest **dym z kominów i domowych pieców**. Organizując rajd, pamiętajcie o tym.

→ Nakręćcie się na zdrowe powietrze!

Nakręćcie z grupą film w ciekawy sposób prezentujący przyczyny niskiej emisji i sposoby zapobiegania jej. Przygotujcie scenariusz, fabułę, przebrania; podzielcie się rolami reżysera, scenografa, aktorów, dźwiękowców. To pomysł, w którym możecie wykorzystać ogromne możliwości, które daje internet. Gotowy film umieśćcie na stronie szkoły i w mediach lokalnych. Możecie również zorganizować oficjalną premierę w szkole lub w przestrzeni publicznej waszej miejscowości.

→ Projekt rzeczniczy

Poza działaniami edukacyjno-informacyjnymi możecie również pójść o krok dalej i zrealizować działania rzecznicze, których celem będzie zmiana w lokalnym prawie wpływająca pozytywnie na rozwiązanie problemu niskiej emisji.

Działania rzecznicze to na przykład:

- Napisanie petycji do właściwych władz z prośbą o podjęcie konkretnych, określonych przez was działań (komunikat „zróbcie coś z tym” jest zdecydowanie zbyt mało precyzyjny :)). Zebranie podpisów pod petycją.
- Spotkanie z władzami, aby wspólnie wypracować rozwiązanie problemu.
- Debata publiczna, podczas której wspólnie z mieszkańcami i mieszkańkami, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, szkołami, władzami możecie się zastanowić nad rozwiązaniem problemu niskiej emisji w waszej okolicy.
- Publikowanie artykułów w mediach, przeprowadzanie wywiadów, nagrywanie audycji radiowych.

W realizacji takiego projektu pomogą wam karty pracy, które znajdziecie w materiałach edukacyjnych na stronie www.wezoddech.ceo.org.pl.

Przydatne linki:

Polski Alarm Smogowy: www.polskialarmsmogowy.pl

Kampania Ministerstwa Ochrony Środowiska „TworzyMY atmosferę”:

www.tworzymyatmosfera.pl

www.misja-emisja.pl

www.waznamisjadzrowaemisja.pl

www.koalicjaklimatyczna.org

www.healpolska.pl

www.instytutdzialan.pl

Kontakt:

Urszula Bijoś

www.wezoddech.ceo.org.pl

wezoddech@ceo.org.pl

tel. (22) 825 05 50 wew. 208

<https://www.facebook.com/wezoddech/>

Projekt współfinansuje m. st. Warszawa.